

alia quam existimarunt passuros Sanctos post mille annos felicitatis hujus vitæ, quam non dicunt esse persecutionem Antichristi; hanc enim ante mille annos antecessuram sentiunt. Quæ sententia et in errore fundatur, et aperte repugnat Evangelio Matth. 24 et 25, et aliis testimoniis Scripturæ, quibus supra probatum est, statim post Antichristi mortem, futuram esse mundi consummationem. Hinc enim necessario fit, Antichristi persecutionem futuram postremam; non ergo potest ille locus de alia posteriori persecutione intelligi. Neque etiam potest exponi de persecutione aliqua, quæ persecutionem Antichristi antecesserit, vel antecessura sit, quanquam id insinuet Ambros., lib. 2 de Fide, c. ultimo, in fine, per *Gog*, Gothos intelligens. Quia Joannes dicit illam persecutionem futuram post mille annos, id est, in fine durationis Ecclesiæ, ut supra exposuimus. Unde etiam dicit, post illam persecutionem, universalem resurrectionem statim futuram; necesse est ergo intelligi de persecutione Antichristi. Est autem in illis verbis Joannis obscurum, quid per *Gog* et *Magog* intelligatur. In quo laborant Aug., dicto c. 41, lib. 20 de Civit.; et Hieron., Ezech. 38 et 39. Sed non est nostri instituti in hoc immorari; lege Franc. Riber., in id c. Apoc. Denique ait Joannes, ad commovendam et concitandam hanc persecutionem, solvendum esse Satanam, qui usque ad illud tempus ligatus fuerat, ut significet tanto fore persecutionem illam dirorem, quanto magis potest aliquis nocere solutus quam ligatus; lege August., 20 de Civit., cap. 8 et 9.

2. *Antichristi persecutio et temporalis, et spiritualis.* — Secundo dicendum est persecutionem hanc non tantum futuram esse temporalem, sed etiam spiritualem, atque ita tam in pravo fine persecutorum, quam in mediis fore acerbissimam. Explicatur et probatur, quia imprimis certum est hanc persecutionem, quæ per modum prælii in dicto loco Apocalypsis describitur, non esse præcipue futuram ad usurpanda temporalia bona, nec propter hunc solum finem inferenda bella et temporalia damna quæ illam consequentur (talis enim persecutio non esset magni momenti cum alia comparata); erit ergo ad avertendum homines a fide et vero Dei cultu, ut in errorem indubitantur, si fieri potest, etiam electi. Hanc igitur vocamus spiritualem persecutionem ex parte finis et pravæ intentionis persecutorum, nocumentique illati iis quos in persecutione vicerint. Deinde ex hoc capite

erit gravissima persecutio. Primo, quia cogentur fideles negare Jesum esse Christum, aut Dei Filium. Secundo, cogentur omnem Dei cultum omnesque ritus ac caeremonias Christianas deserere, propter quod Daniel. 12 dicitur, eo tempore auferendum esse *juge sacrificium*, quod de tempore Antichristi intelligunt ibi Hieronym. et Theod., Iren. et Hippol., locis supra citatis, quo tempore omnem cultum divinum qui a Christianis exhiberi solet, cujusque suprema pars est sacrificium Eucharistiæ, ad quod cætera omnia referuntur, cessaturum dicitur persecutionis acerbitate et violentia. Tertio (quod gravissimum est), cogentur verum Deum abnegare, nullique supremo numini cultum exhibere; sed tantum cuidam homini mortali omnium iniquissimo, nimirum Antichristo, ut colligitur ex 2 ad Thess. 2, et ex aliis locis supra tractatis. Quapropter, ubi Antichristus in persona sua præsens non adfuerit, cogentur fideles imaginem ejus, seu eum in imagine adorare; et hoc modo Antichristus per se, vel sui imaginem sedebit in omnibus templis et ecclesiis Christianorum, ut ab eis tanquam Deus adoretur. Hæc omnia colliguntur ex Apocal. 13, ubi, præter Antichristum, dicit Joannes se vidisse aliam bestiam (quam supra diximus fore tyrannum aliquem Antichristo subditum, et ministrum ejus), de quo ibidem scribitur: *Dicit habitantibus in terra ut faciant imaginem bestiae, quæ habet plagam gladii, et vivit; et infra: Et faciet ut quicumque non adoraverint imaginem bestiae, occidantur.* Quorum verborum litteralis sensus videtur supra positus. Unde inter falsa miracula ministrorum Antichristi ibidem ponitur, quod facient loqui imaginem bestiae, quod multi referunt ad homines sectatores Antichristi, sed re vera proprie et ad litteram intelligendum videtur de effigie et simulacro Antichristi. Atque hinc colligo, quamvis Antichristus omnem aliam publicam idololatriam detestatur sit, nihilominus effecturum ut fideles omnes ad horrendam idololatriam inducat. Quæ enim major aut detestabilior idololatria esse potest, quam divinum cultum tribuere iniquissimo homini, et imagini ejus? Ultimo, efficiet ut omnes, in professionem seu protestationem hujus cultus, characterem bestiae, seu Antichristi publice deferant in frontibus, seu in manibus, ut habetur eodem cap. 13 Apoc.: *Et faciet omnes pusillos, et magnos, et divites, et pauperes, et liberos, et servos habere characterem in dextera manu sua, aut in fron-*

tibus suis; et subditur, tam necessariam futuram omnibus hujusmodi characteris gestationem, ut non possit emere aut vendere, nisi qui habet characterem aut nomen bestiae, aut numerum nominis ejus. Quod autem hoc signum non solum futurum sit in recognitionem temporalis subjectionis, sed maxime in professionem superstitiosi cultus, ex eo colligi potest, quod in maximam laudem Sanctorum prædicatur, quod characterem bestiae non acceperint, et e contrario æterna pœna puniuntur qui illum acceperint, Apoc. 14, 16, 19 et 20, quibus locis illa duo conjunguntur, nempe, *adorare imaginem bestiae, et accipere characterem ejus*, tanquam æque superstitiosa, et divino honori contraria. Unde D. Thom. infra, q. 63, art. 3, ad 3, dicit characterem bestiae esse professionem illiciti cultus. Qui autem futurus sit hic character Antichristi, incertum est; solum cogitare possumus, futurum esse aliquod signum quod Antichristus instituet, quasi ad sigillandum cultores suos, sicut nos possumus dicere, signum crucis esse characterem Christi. Ita sentit Lactant., lib. 7, c. 17.

3. Ultimo facile etiam intelligi potest, futuram esse gravissimam illam persecutionem, etiam ex parte mediolorum, qualia sunt illa quatuor, quibus supra diximus Antichristum usurum ad suam doctrinam persuadendam, scilicet, eloquentia verborum, amplissimis largitionibus ac divitiis, signis mirabilibus, vi, exquisitisque tormentis. De quibus nihil in particulari dici potest, quia nihil in Scriptura revelatum est. Non est dubium tamen quin illa tormenta sint futura plura, et graviora quam a Christi persecutoribus inflictæ unquam fuerint. Quod, præter loca Scripturæ supra citata, facile colligi potest tum ex majori potentia Antichristi, et ministrorum ejus; tum etiam quia dæmon illo tempore solutus majorem licentiam habebit homines variis tormentorum generibus afficiendi. Quapropter acute dixerunt Cyr. et Hippolyt., citatis locis, eo tempore futuros esse martyres illustriores, quia priores pugnarunt contra homines ministros diaboli; ii vero contra ipsum dæmonem solutum, et omnes vires suas contra illos exercentem. Accedit tandem, illam persecutionem fore universalissimam per totum orbem, ut aperte colligitur ex Apoc. 13 et 20: *Ascenderunt super latitudinem terræ, et circumierunt castra Sanctorum.* Ex quo loco notat Aug., 20 de Civit., c. 9, omnes pravos homines hæreticos et similes conjungendos esse

Antichristo, ut ubique fideles persequantur. 4. Tertio dicendum est, per hanc persecutionem majorem fortasse fidelium partem a Christo defecturam; nihilominus tamen militantem Ecclesiam non esse vi persecutionis extinguendam. Prior pars colligitur primo ex ipsa persecutionis acerbitate, et ex modo quo in Scriptura describitur. Unde Dan. 7 dicitur: *Ecce cornu illud faciebat bellum adversus Sanctos, et praevalerat eis; et Apoc. 13: Et est datum illi bellum facere cum Sanctis, et vincere eos; et Christus, ad exaggerandam multitudinem eorum qui a fide deficient, dixit: Ut in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi; et Luc. 18: Cum venerit Filius hominis, putasne inveniet fidem in terra? Potest denique colligi ex illis verbis, 2 ad Thess. 2: *Nisi venerit discessio primum.* Nam, licet (ut supra dixi) plerique Latini interpretentur de defectione Romani imperii, tamen proprius intelligitur de defectione a Christo. Nam verbum græcum est, ἀποστασία, et ita interpretantur omnes Græci, et Aug., 20 de Civit., c. 19. Quamvis enim sæpe contigerint in Ecclesia defectiones a Christo propter persecutiones hæreticorum vel tyrannorum, illa tamen, quæ futura est sub Antichristo, quasi per antonomasiam *apostasia* dicitur, quia erit major et universalior cæteris. Unde Lactant., l. 7, c. 15, dicit de cultoribus Dei duas partes interituras; sed de hoc nihil certi affirmari potest.*

5. Posterior pars de fide certa est, ut notavit Aug., 20 de Civit., c. 11. Quia non potest Christus Ecclesiam suam ita deserere, ut omnino vincatur, nam *portæ inferni non praevalent adversus eam*; et ideo idem Christus dicit, Matth. 24: *Propter electos breviantur dies illi.* Erunt ergo multi electi qui non vincantur, et in quibus Ecclesia manebit. Et ideo in Apoc. semper ponitur illa limitatio: *Adoraverunt bestiam omnes qui inhabitant terram, quorum non sunt nomina scripta in libro vitæ.* Patres etiam supra citati supponunt tunc futuros esse multos, et eximios martyres, qui usque ad mortem erunt in fide constantes; ergo pari modo in montibus et speluncis perseverabunt multi confessores, qui superstites manebunt post mortem Antichristi. At in eis non deficiet usus sacramentorum et sacrificii Eucharistici in locis abditis. Persecutores enim non poterunt hæc auferre, nisi in eorum cognitionem venerint; non permittet autem Deus dæmonem aut omnia Sanctorum abdita loca perlustrare, aut persecutoribus revelare.

Atque in hunc modum sunt pie intelligendi Catholici scriptores, si quando dicunt eo tempore defecturam fidem in universo orbe, aut quid simile. Lege Sot., in 4, d. 46, q. 1, art. 4.

6. *Antichristus speciali Christi virtute interficiendus.*—Quarto et ultimo dicendum est, tam Antichristum, quam ministros ejus Ecclesiae persecutores, speciali Christi virtute atque imperio interficiendos esse. Hæc assertio sic absolute proposita videtur de fide. Nam de Antichristo ait Paul. 2 ad Thess. 2 : *Quem Dominus Jesus interficiet spiritu oris sui, et destruet illustratione adventus sui.* Quod nonnulli ita intelligere videntur, ut Christus Dominus in persona descensurus sit, ut adventu suo Antichristum interficiat, quod significat Lactan., dicto lib. 7, c. 19. Non est autem hoc verisimile, quia secundus Christi adventus erit quadraginta quinque diebus post mortem Antichristi; neque Paulus dixit a Christo occidendum Antichristum per adventum, sed *illustratione adventus sui*, id est, aliquo signo et præsigio, quod erit quasi splendor quidam appropinquantis adventus ipsius. Neque dixit, suis manibus, sed *spiritu oris sui*, id est, præcepto et mandato suo, ut ibi D. Thomas exponit, et significat Chrysost., hom. 4 in 2 ad Thess., dum ait : *Sufficiet solum jubere*; et idem sentiunt alii interpretes, et Hieron., ac Theod., Dan. 41. Addit vero D. Thom. ibi. Michaelem Archangelum jussu Christi interfectorum Antichristum, in monte Oliveti; sed hoc et est incertum, et intelligendum est juxta supra dicta. Quod autem simul cum Antichristo igne de caelo misso perimendi sint alii persecutores Ecclesiae, patet ex illis verbis Apoc. 20 : *Descendit ignis a Deo de caelo, et devoravit eos.* Christus etiam dicens, propter electos futurum breve tempus illius persecutionis, satis significat intra illud breve tempus esse ubique finiendam. Sancti etiam supra citati docent, illos quadraginta quinque dies post mortem Antichristi usque ad judicium concedendos esse justis ad requiem, peccatoribus autem ad poenitentiam. Existimo ergo, vel divina virtute futurum esse ut eadem die qua interfectus fuerit Antichristus, ubique interficiantur ministri ejus, quia, ut dicitur Ezech. 38, *gladius uniuscujusque in fratrem suum dirigetur, et judicabo super eum peste, et sanguine, et igni vehementi, et lapidibus immensis.* Vel certe (ut supra ex eodem Ezechiele dicebamus) ante diem interfektionis Antichristi incipient interfici fautores ejus omnibus supradictis modis, donec intra paucos menses omnino imperium

ejus destruat. Et ipse cum præcipuo pseudo-propheta suo in stagnum ignis vivi descendit.

DISPUTATIO LV;

In tres sectiones distributa.

DE BONIS PRÆCURSORIBUS SECUNDI ADVENTUS CHRISTI.

Postquam dictum est de Antichristo, qui non ut præcursor, sed ut acerrimus hostis et persecutor Christi et Christianorum, secundum adventum Servatoris nostri præveniet, sequitur ut de bonis præcursoribus ejusdem adventus disseramus. Sicut enim in superioribus, agentes de primo Christi adventu, disputationem de Joanne Baptista illius præcursore præmisimus, ita oportet hoc loco de præcursoribus secundi adventus disserere. Est autem discrimen inter præcursos utriusque adventus, quod Joannes Baptista iis temporibus natus est, educatus, ac poenitentiam egit, in quibus testimonium Christo reddidit, et suum præcursoris ministerium explevit, ac tandem mortuus est. At vero ante secundum adventum non sunt promissi in Scriptura præcursos qui eo tempore nascituri sint, ut novo exemplo vitæ et doctrinæ Christo testimonium reddant; sed ex veteribus illis hominibus qui ante multa sæcula præcesserunt, Henoch et Elias venturi creduntur, ut homines, præsertim Judæos, ad secundum Christi adventum disponant. Quamobrem de horum præcursorum genere, vitæ conditione, et sanctitate eximia, quam, dum inter homines degerent, consecuti sunt, non est quod hoc loco disputemus. Pertinent enim hæc (ut ita dicam) ad veterem eorum statum, aliudque vitæ et officii genus, quod olim tenuerunt; quæ omnia in Veteri Testamento satis perspicua expressaque sunt. Explicandum ergo nobis erit primum unde venturi sint, et consequenter an nunc vivant, ubi et quomodo vivant; deinde quando et quomodo venturi sint, quid agent, et quem tandem finem habituri sint; postremo inquiramus an præter hos duos alius eis sit futurus comes Christique præcursor.

SECTIO I.

Utrum Elias et Henoch nunc vivant, ubi et quomodo.

1. De Elia nullum circa hoc fuisse errorem reperio. De Henoch vero Judæi quidam (ut

Sixtus Sen. refert, lib. 2 Bibl. sanctæ) asseruerunt mortuum esse ante tempus, ne malitia immutaret cor ejus; ita exponentes illud Gen. : *Non apparuit, quia tulit eum Dominus.* Solet enim Scriptura hoc dicendi modo mortem significare; Job 32 : *Nescio enim quandiu subsistam, et si post modicum tollat me factor meus.*

2. *Henoch adhuc vivit.* — *Objectio.* — *Responsio.* — Dicendum vero est primo, Henoch et Eliam hactenus non obiisse mortem, sed corpore et animo vivere. Est de fide. Et de Henoch patet ex prædicto loco Genesis. Illa enim Judæorum interpretatio stare non potest. Primo, quia ex diverso modo loquendi de Henoch et de aliis, constat aliquid speciale de illo dici. Secundo, id satis ostendunt antecedentia verba : *Ambulavitque cum Deo, et non apparuit, quia tulit eum Dominus.* Ubi Septuaginta, ad sensum magis explicandum, vertunt : *Quia transtulit illum Deus*; et eodem modo legit Philo Judæus in l. de Vita sapientis. Tertio, id aperte testatur Sapiens, Eccl. 44 : *Henoch placuit Deo, et translatus est in paradysum, ut det gentibus poenitentiam*; et adhuc apertius Paulus, ad Hebr. 11 : *Henoch translatus est, ne videret mortem.* Dices, ex his solum probari non fuisse mortuum quando transtulit illum Deus; tamen quod postquam translatus est, nunquam ibi mortuus sit, unde constat? Nam Philo supra significat illam translationem solum fuisse per quamdam separationem a consortio et frequentia improborum hominum, ad locum vulgo ignotum, et via paucis usque præstantissimis viris cognitum. In quo significat tantum fuisse translationem quamdam ad solitariam et quasi eremiticam vitam agendam; non ergo est necesse ut ibi adhuc vivat. Respondetur: quamvis fortasse ex loco Genes. per se sumpto id non convincatur, tamen ex aliis locis adjunctis id satis concluditur. Quia Paulus ait *translatum esse ne videret mortem*, sentiens non esse moriturum in eo loco ad quem translatus est. Sapiens etiam, dicens *translatum esse ut det gentibus poenitentiam*, sentit non esse moriturum, donec illud munus expleat. Huc accedit communis traditio, et consensus Patrum quos statim referemus.

3. *Elias adhuc vivit.* — De Elia est manifestus locus 4 Reg. 2, ubi refertur Deum transtulisse Eliam *per turbam in caelum*; et latius Eccles. 48 dicitur : *Receptus et tectus in turbine, et inscriptus in judiciis temporum, lenire iracundiam Domini, conciliare*

cor patris ad filium, et restituere tribus Jacob; et alia loca postea afferemus.

4. Secundo probatur ex traditione Sanctorum. Augustinus, l. 4 de Peccat. meritis, c. 3 : *Neque Henoch (inquit) et Elias per tam longam ætatem senectute marcuerunt*; et l. 2 de Gratia Christi, seu de Peccato orig., c. 23, inter quæstiones quæ ad fidem non spectant, ponit, ubi modo sint Elias et Henoch, quos tamen (inquit) non dubitamus, in quibus nati sunt, corporibus vivere; idem l. 9 Gen. ad litt., c. 6; Hieron., ep. 61 ad Pammach. : *Henoch (inquit) translatus est in carne, et Elias carneus translatus est in caelum, necdum mortui, et paradisi jam coloni, habent quoque membra cum quibus rapti sunt atque translati.* Quod nos imitamur jejuniis, illi possident Dei consortio; vescuntur caelesti pane, et saturantur omni verbo Dei, habentes eundem Dominum quem et cibum. Idem Ambr., l. 4 de Fide, c. 4, et l. 2 in Luc., sub fin.; Gregor., l. 9 Moral., c. 4, et l. 21, c. 36; Cyprian., l. de Montibus Sina et Sion; Tertull., l. de Anima, c. 35 et 50 : *Translatus est Henoch et Elias, nec mors eorum reperta est, dilata, scilicet*; et l. Contra Judæos, c. 2, hac ratione vocat Henoch, *æternitatis candidatum*; et l. de Resur. carnis, c. 58, de utroque loquens, inquit : *Æternitatis candidati, ab omni vitio, ab omni damno, ab omni injuria et contumelia immunitatem carnis ediscunt.* In eadem sententia est Irenæus, l. 4 Contra hæc., c. 30, ubi de Henoch sic loquitur : *Translatus est, et conservatus usque nunc testis justitiae Dei.* Idem tradit Justinus, in q. 85 ad Orthod. Optime Chrysost., hom. 22 in ep. ad Heb., et hom. 21 in Gen., et Theod., quæst. 45, qui varias rationes et congruentias adducunt. Epiph., hæc. 9, latius hæc. 64, post fragmentum ex Methodio, et optime in Anchorato, satis post medium. Athanasius, in epist. quadam continente decreta Concilii Nicæni contra hæresim Arianam; Basilius, hom. 41 Exameron., de Henoch ait : *A generatione hominis septimus mortem non vidit.* De utroque idem affirmat Eucher, lib. 4 in Genes., cap. 48; ac demum omnes reliqui Patres, quos postea referemus, ne justo prolixiores simus. Tertio (cum hoc inusitatum privilegium ex divina ordinatione pendeat) ratio a priori ejus est divina voluntas; congruentia vero sumenda est ex proprio munere et fine propter quem a Deo conservantur, de quo dicturi sumus sectione sequenti. Addunt vero fere omnes citati Patres congruentiam ex resurrectione sumptam. Dicunt enim voluisse Deum conservare